

Завршната изјава ги опишува првичните наоди на претставниците од ММФ на крајот од официјална посета (или "мисија"), во повеќето случаи на земја-членка. Мисиите се преземаат како дел од редовните (обично годишни) консултации според [Article IV](#) Статутот на ММФ, во контекст на барањето да се користат средства од ММФ (заеми од ММФ), како дел од дискусиите околу програмите за набљудување или како дел од друго следење на економските случувања.

Властите дадоа согласност за објавување на оваа изјава. Ставовите изразени во оваа изјава се оние од мисијата на ММФ и не обврзувачки ги одразуваат ставовите на Извршниот одбор на ММФ. Врз основа на првичните наоди на оваа мисија, ќе биде подготвен извештај, предмет на одобрување на менаџментот, кој ќе биде претставен на Извршниот одбор на ММФ за дискусија и одлучување.

Поранешна Југословенска Република Македонија: Завршна изјава од четвртата пост-програм мониторинг мисија

10 ноември 2014 година

Имајќи го предвид зајакнувањето на растот, властите треба да продолжат со намалување на ранливите точки како и повторно да воспостават фискален простор во рамки на веродостојните политики. Континуирана соработка меѓу фискалната и монетарната власт ќе помогне да се обезбеди надворешна одржливост. За подобрување на придобивките од стратегијата за раст на СДИ, понатамошното подобрување на работното окружување за домашни приватни фирми ќе го подигне производствениот потенцијал на економијата, ќе помогне за понатамошно намалување на јазот на невработеноста и ќе го направи растот поинклузивен.

1. **Економските изгледи се подобруваат.** Стратегијата на властите да се зајакне и прошири извозната база преку СДИ го ублажува слабото надворешно окружување. Растот продолжува да јакне над регионалните просеци, поддржан од силниот извоз - особено од специјалните економски зони - како и зголемувањето на домашната побарувачка. Домашниот инвестициски раст главно се должи на јавните инфраструктурни проекти, додека поголемата приватна потрошувачка го одразува забрзувањето на кредитниот раст, стабилниот пораст на вработеноста, како и зголемувањето на реалните плати и пензии. Дефлацијата се очекува да биде привремена и управувана од ниските цени на храната и прелевањето на случувањата од еврозоната, а не од слабата домашна побарувачка; цените се очекува благо да се зголемат во наредните месеци. Генерално, економијата е проектирана да порасне за околу 3 и пол проценти во 2014 година и да се зајакне малку следната година.

2. **Бидејќи во голема мера ги постигна своите цели, циклусот на монетарното олабавување го достигна својот крај.** Од почетокот на 2012

година, централната банка соодветно го поддржува продолжувањето на растот на кредитите на корпоративниот сектор преку конкретни мерки, без да ја поткопува стабилноста на финансискиот сектор. Не постојат знаци на притисок врз девизите, а валутните разлики кои се паднати на седум годишно најниско ниво не ги поттикнува денарските штедачи да ги сменат своите заштеди во странска валута. Сепак, високата ликвидност на банкарскиот сектор покажува дека понатамошно намалување на основната стапката, најверојатно, нема да биде ефективно во поттикнување на понатамошен кредитен раст. Властите треба да останат посветени на користењето на едномесечните записи на централната банка како главен инструмент на политиката за силна определба кон денарот.

3. Неопходна е поцврста фискална консолидација. Правците на прилагодување поставени претходно со фискалната стратегија за 2014-2016 беа соодветно насочени кон донесување на дефицитот на централната власт на 2,6 проценти од БДП до 2016 година, ниво кое посеопфатно ќе го стабилизира соодносот меѓу долгот и БДП. Нагорната ревизија на таргетот на буџетскиот дефицит за 2014 година како и релаксирањето на фискалните таргети во новата среднорочна фискална стратегија 2015-2017 значи дека сега стабилизацијата на јавниот долг ќе се случи подоцна, и тоа на повисоко ниво. Во тој поглед:

- секое натфрлање во даночните приходи за 2015 година, кои се поткрепени со веродостојни макроекономски претпоставки, треба да се користи за подобрување на фискалната рамнотежа и треба да цели кон построг-од-планираниот фискален дефицит, наспроти да го зголемува трошењето.
- раното планирање на непредвидливи состојби не само што ќе ги заштитат планираните правци на прилагодување, туку и ќе обезбеди заштита против неодржливите кратења на трошоците, вклучувајќи ги и оние за инвестиции и трансфери.
- најавеното воведување на фискалното правило обезбедува здраво сидро за среднорочните јавни финансии. Поставувањето на консолидацијата во преден план ќе помогне да се обезбеди усогласување со планираниот плафон на дефицитот на ниво од 3 проценти од БДП до 2017 година. Исто така тоа ќе го задржи јавниот долг на поприлагодливо ниво под планираниот праг од 60 проценти од БДП. Овој праг не треба да се користи како оперативен таргет, туку како плафон, што значи дека во нормални околности политиката треба да тежнее кон одржување на долгот значително под тоа ниво.

4. Исполнување на клучните цели на фискалната политика повикува кон внимателна проценка на приоритетите во трошењата. Расположливиот пакет на приходи одразува стратешка одлука за одржување на ниско ниво на данокот на добивка. Пред се', гледано нанапред, можно е даночните приходи да не можат да одат во чекор со производствениот раст, на тој начин одразувајќи го проширувањето на специјалните економски зони кои подлежат на повластена даночна рамка. Под овие околности, потребната фискална консолидација имплицира компромис и бара внимателно преоценување на приоритетите во трошењата, согласно со долгорочните развојни цели.

- Клучниот приоритет за раст, капиталните расходи со право треба да останат на високо ниво на среден рок, со цел да се задоволат големите инфраструктурни потреби. Вклучување на ригорозни економски анализи на трошоци-придобивки во процесот на донесување одлуки за јавните инвестиции ќе обезбеди максимален придонес кон среднорочниот раст.
- Со цел да се овозможат планираните зголемувања на пензиите и на останатите социјални трансфери како што е зацртано во фискалната стратегија за 2016 и 2017 година, тековните трошења ќе треба да останат замрзнати, во номинални рамки.
- Потенцијалните притисоци врз трошењата, кои произлегуваат од било кои нови проекти или дополнителни трансфери за Фондот за здравство, со цел постепено намалување на заостанатите долгови, треба да се земат во предвид во среднорочната буџетска рамка.

5. Обновеното присуство на меѓународните пазари на капитал ја нагласува улогата што управувањето со јавниот долг ја има во поддршка на надворешната одржливост. Задолжувањето на владата има импликации врз монетарната политика преку нејзиното влијание врз домашната ликвидност и нивото на девизните резерви преку задолжување на владата на девизните сметки за обезбедување на поголемиот дел од акумулацијата на бруто девизните резерви на државата. Оттаму поддршката на фиксниот девизен курс бара континуирана блиска соработка помеѓу фискалната и монетарната власт. Продолжувањето на рокот на доспевање на внатрешниот јавен долг како и неодамнешната успешна емисија на еврообврзницата претставуваат активна политика со долгот, која е документирани во фискалната стратегија за 2015-2017. Неодамнешното објавување на консолидирани податоци за јавниот долг исто така е добредојден чекор. Меѓутоа, од гледна точка на фискалниот ризик, стратегијата за управување со државниот долг треба да го опфати долгот на јавниот сектор, вклучувајќи го и ризикот кој може да настане поврзан со сите задолжувања од страна на претпријатијата во државна сопственост, особено од транспортниот и енергетскиот сектор, чија што инвестициска активност е поставена на брзо проширување.

6. Посилен и поконкурентен домашен приватен сектор е неопходен за одржлив раст. Одржување на стабилно макроекономско и финансиско окружување е еден предуслов за одржлив раст. Сепак, конвергенцијата на реалниот доход со ЕУ и долгорочната надворешна одржливост главно ќе произлезат од формирањето на извозно-ориентирани домашни производствени капацитети, поголеми приватни инвестиции и подобрената продуктивност. Клучно во овој поглед е настојувањето за зајакнување на човечкиот капитал, вклучително и преку поинтензивен трансфер на знаење од СДИ, како и зачувувањето на ценовната конкурентност на земјата. Дополнителни мерки за да се зајакне брзината на судските одлуки ќе го подобрат деловното окружување. Спроведување на дисциплина на плаќање како во јавниот така и во приватниот сектор ќе ги намали ликвидносните ограничувања во сеуште затегнатиот корпоративен сектор. Добредојдената иницијатива да се надоградат инспекциските тела може да биде надополнета со преглед на структурата и спроведување на режимот на плаќања.

Мисијата на ММФ им се заблагодарува на властите за нивните отворени и конструктивни разговори во текот на посетата, како и на претставниците на приватниот сектор и останатите институции кои одвоија од своето време за средби со нас.